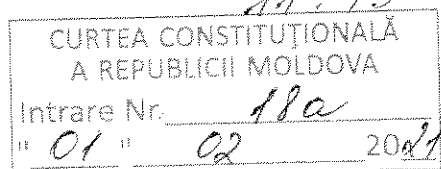

**Deputat în Parlamentul
Republicii Moldova**

Curtea Constituțională a Republicii Moldova

MD-2004, mun. Chișinău, str. Al. Lăpușneanu, 28

SESIZARE

**privind controlul constituționalității art.3 alin.(2)
din Legea nr.1432-XIV/2000 privind modul de stabilire și
reexaminare a salariului minim; art.27 alin.(2) din
Legea nr.270/2018 privind sistemul unitar de salarizare în
sectorul bugetar; Hotărârea de Guvern nr. 165/2010 cu privire
la cuantumul minim garantat al salariului în sectorul real;
Hotărârea de Guvern nr.550/2014 privind stabilirea
cuantumului salariului minim pe țară**

I. AUTORUL SESIZĂRII

Dan PERCIUN– deputat în Parlamentul Republicii Moldova,
mun. Chișinău, bd. Ștefan cel Mare și Sfânt, 105

II. OBIECTUL SESIZĂRII

În conformitate cu prevederile art.21 alin.(3) și art.22 ale Legii nr.39/1994 despre statutul deputatului în Parlament, art.4 alin.(1) lit.a) și art.25 lit.g) ale Legii nr.317/1994 cu privire la Curtea Constituțională, solicităm examinarea prezentei sesizări care are ca obiect exercitarea controlului constituționalității prevederilor art.3 alin.(2) din Legea nr.1432-XIV/2000 privind modul de stabilire și reexaminare a salariului minim; art.27 alin.(2) din Legea nr.270/2018 privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar; Hotărârea de Guvern nr. 165/2010 cu privire la cuantumul minim garantat al salariului în sectorul real; Hotărârea Guvernului nr.550/2014 privind stabilirea cuantumului salariului minim pe țară.

În esență, sesizarea contestă un șir de prevederi legale privind stabilirea salariului minim în Republica Moldova, pornind de la premisa că

interpretarea articolului 43 în coroborare cu articolul 47 din Constituție, garantează cetățenilor Republicii Moldova un salariu minim net, cel puțin egal cu minimul de existență pentru persoanele apte de muncă. Totodată, sesizarea contestă stabilirea diferențiată a unui salariu minim în sectorul bugetar față de cel din sectorul real, ori o asemenea practică, în opinia autorului, este discriminatorie și reprezintă o încălcare a principiului „remunerație egală pentru muncă egală”.

Admisibilitatea

Considerăm că sesizarea este admisibilă deoarece prevederile contestate nu au fost examinate anterior de Curtea Constituțională.

În conformitate cu prevederile art. 4 alin.(1) lit.a) și art.25 lit.g) din Legea nr.317/1997 cu privire la Curtea Constituțională solicităm exercitarea controlului constituționalității cadrului normativ menționat supra.

III. CADRUL NORMATIV PERTINENT

1. Prevederile relevante ale Constituției Republicii Moldova sunt următoarele:

Articolul 16

Egalitatea

(1) Respectarea și ocrotirea persoanei constituie o îndatorire primordială a statului.

(2) Toți cetățenii Republicii Moldova sînt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.

Articolul 43

Dreptul la muncă și la protecția muncii

(1) Orice persoană are dreptul la muncă, la libera alegere a muncii, la condiții echitabile și satisfăcătoare de muncă, precum și la protecția împotriva șomajului.

(2) Salariații au dreptul la protecția muncii. Măsurile de protecție privesc securitatea și igiena muncii, regimul de muncă al femeilor și al tinerilor, instituirea unui salariu minim pe economie, repausul săptămânal, concediul de odihnă plătit, prestarea muncii în condiții grele, precum și alte situații specifice.

Articolul 47

Dreptul la asistență și protecție socială

(1) Statul este obligat să ia măsuri pentru ca orice om să aibă un nivel de trai decent, care să-i asigure sănătatea și bunăstarea, lui și familiei lui, cuprinzând hrana, îmbrăcămintea, locuința, îngrijirea medicală, precum și serviciile sociale necesare.

(2) Cetățenii au dreptul la asigurare în caz de: șomaj, boală, invaliditate, văduvie, bătrânețe sau în celelalte cazuri de pierdere a mijloacelor de subsistență, în urma unor împrejurări independente de voința lor.

Articolul 135

Atribuțiile

(1) Curtea Constituțională:

a) exercită, la sesizare, controlul constituționalității legilor și hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, precum și a tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte;

2. Prevederi relevante ale Declarației Universale a Drepturilor Omului:

Articolul 7

Toți oamenii sunt egali în fața legii și au dreptul fără deosebire la o protecție egală a legii. Toți oamenii au dreptul la o protecție egală împotriva oricărei discriminări care ar încălca prezenta Declarație și împotriva oricărei provocări la o astfel de discriminare.

Articolul 23

1. Orice persoană are dreptul la muncă, la libera alegere a muncii, la condiții echitabile și satisfăcătoare de muncă, precum și la ocrotire împotriva șomajului.

2. Toți oamenii au dreptul, fără nici o discriminare, la salariu egal pentru muncă egală.

3. Orice om care muncește are dreptul la o remunerație echitabilă și satisfăcătoare care să-i asigure lui precum și familiei sale o existență conformă cu demnitatea umană și completată, dacă este cazul, cu alte mijloace de protecție socială.

Articolul 25

1. Orice persoană are dreptul la un nivel de viață corespunzător asigurării sănătății sale, bunăstării proprii și a familiei, cuprinzând hrana,

îmbrăcămintea, locuința, îngrijirea medicală, precum și serviciile sociale necesare, are dreptul la asigurare în caz de șomaj, de boală, de invaliditate, văduvie, bătrânețe sau în alte cazuri de pierdere a mijloacelor de subsistență ca urmare a unor împrejurări independente de voința sa.

3. Prevederi relevante ale Pactului Internațional cu privire la Drepturile Economice, Sociale și Culturale:

Articolul 2

1. Fiecare stat parte la prezentul Pact se angajează să acționeze, atât prin propriul său efort, cât și prin asistență și cooperare internațională, în special pe plan economic și tehnic, folosind la maximum resursele sale disponibile, pentru ca exercitarea deplină a drepturilor recunoscute în prezentul Pact să fie asigurată progresiv prin toate mijloacele adecvate, inclusiv prin adoptarea de măsuri legislative.

Articolul 7

Statele părți la prezentul Pact recunosc dreptul pe care îl are orice persoană de a se bucura de condiții de muncă juste și prielnice, care să asigure îndeosebi:

a) remunerația care să producă tuturor muncitorilor cel puțin:

(i) un salariu echitabil și o remunerație egală pentru o muncă de valoare egală, fără nici o distincție; în special femeile trebuie să aibă garanția că condițiile de muncă ce li se acordă nu sunt inferioare acelor de care beneficiază bărbații și să primească aceeași remunerație cu ei pentru aceeași muncă;

(ii) o existență decentă pentru ei și familia lor, în conformitate cu dispozițiile prezentului Pact;

Articolul 11

1. Statele părți la prezentul Pact, recunoscând dreptul oricărei persoane la un nivel de trai suficient pentru ea însăși și familia sa, inclusiv hrană, îmbrăcăminte și locuință suficiente, precum și la o îmbunătățire continuă a condițiilor sale de existență. Statele părți vor lua măsuri potrivite pentru a asigura realizarea acestui drept și recunosc în acest scop importanța esențială a unei cooperări internaționale liber consimțite.

4. Prevederi relevante ale Cartei sociale europene revizuite

Articolul 4

În vederea asigurării exercitării efective a dreptului la o salarizare echitabilă, părțile se angajează:

3. să recunoască dreptul lucrătorilor și lucrătoarelor la salarizare egală pentru muncă de valoare egală;

IV. EXPUNEREA ÎNCĂLCĂRILOR CONSTITUȚIEI, PRECUM ȘI A ARGUMENTELOR ÎN SPRIJINUL ACESTOR AFIRMAȚII

Cadrul legal existent referitor la calcularea și stabilirea salariului minim contravine prevederilor și aspirațiilor constituționale, consfințite în Articolele 43 și 47 din Constituție privind dreptul la muncă și dreptul la asistență socială. Constituția prevede obligativitatea instituirii unui salariu minim pe economie și întreprinderea de către stat a măsurilor necesare pentru ca orice om să aibă un nivel de trai decent, care să-i asigure sănătatea și bunăstarea, lui și familiei lui, cuprinzând hrana, îmbrăcămintea, locuința, îngrijirea medicală, precum și serviciile sociale necesare. Totodată, stabilirea unui salariu minim diferit pentru sectorul real și sectorul bugetar contravine principiului salarizării egale pentru muncă egală, respectiv articolului 16 din Constituție și obligațiilor internaționale asumate de către statul Republica Moldova.

1.Referitor la neconstituționalitatea stabilirii unui salariu minim net mai mic decât minimul de existență pentru persoanele apte de muncă

Pornind de la prevederile articolelor 43 și 47 din Constituție, a prevederilor Declarației Universale a Drepturilor Omului și a Pactului Internațional cu privire la Drepturile Economice, Sociale și Culturale considerăm că:

a) Parlamentul și Guvernul nu au o discreție absolută în stabilirea salariului minim, ori contrariul ar însemna golirea de conținut a normei Constituționale

Este evident că salariul minim nu poate fi oricât, ori un cuantum foarte mic ar devaloriza norma constituțională, aceasta *de facto* fiind lipsită de vreun efect real și având mai degrabă consecințe negative, știrbind din autoritatea Constituției. O prevedere constituțională care stabilește un anumit drept, care ulterior nu este realizat sau este realizat într-o manieră derizorie, afectează credibilitatea Constituției în ansamblu. Însăși existența unei prevederi constituționale presupune o așteptare rezonabilă ca aceasta

să producă consecințe reale, în spiritul așteptărilor investite de către cetățeni în norma constituțională. Concluzia inevitabilă este că, în cazul salariului minim, Parlamentul și Guvernul nu pot stabili un cuantum arbitrar, discreția lor fiind limitată.

b) Marja de discreție a Parlamentului și a Guvernului în stabilirea cuantumului minim a salariului minim garantat prin Articolul 43 din Constituție trebuie apreciată prin prisma prevederilor Articolului 47 și este limitată de obligația constituțională a statului de a asigura un trai decent populației

Salariul este de regulă principală sursă de venit a populației apte de muncă, iar stabilirea salariului minim este instrumentul de bază de care dispune statul pentru a asigura realizarea dreptului la un trai decent. Statul poate prevedea și alte instrumente menite să compenseze cheltuielile de trai ale salariaților, în vederea asigurării respectării acestui drept, precum acordarea locuințelor sociale sau a accesului la cantine sociale, însă stabilirea unui salariu minim rămâne a fi instrumentul primordial. De altfel, statul Republica Moldova, *de facto*, nu face uz de alte măsuri de protecție socială destinate salariaților prin care s-ar realiza dreptul acestora la un trai decent. Conform prevederilor Legii nr. 81/2003 privind cantinele de ajutor social, salariații nu beneficiază de acces la cantinele de ajutor social decât dacă au venituri mai mici de 2 pensii minime pentru limita de vârstă și au și o dizabilitate. Disponibilitatea locuințelor sociale este neglijabilă, iar accesul la acestea nu scutește salariatul de cheltuieli pentru întreținere. Conform art. 17, alin. (1), din Legea nr. 75/2015 cu privire la locuințe, „locatarul locuințelor sociale este obligat să plătească pentru folosirea acestora și pentru serviciile comunale și necomunale conform termenului stabilit în contractul de locațiune sau conform datei indicate în factura eliberată”.

Ținând cont că stabilirea unui salariu minim este un instrument de protecție socială stabilit în mod expres prin articolul 43 din Constituție și rămâne a fi *de facto* unica măsură reală de realizare a dreptului salariaților la un trai decent, considerăm că prin coroborare cu articolul 47 din Constituție, statul are obligația stabilirii salariului minim într-un cuantum suficient, „care să-i asigure sănătatea și bunăstarea, lui și familiei lui, cuprinzând hrana, îmbrăcăminte, locuința, îngrijirea medicală, precum și serviciile sociale necesare”.

c) Obligația stabilirii salariului minim într-un cuantum suficient pentru asigurarea sănătății și bunăstării salariatului în sensul articolului 47 din Constituție, este atât o obligație Constituțională cât și un angajament internațional asumat prin ratificarea de către statul Republica Moldova a Declarației Universale a Drepturilor Omului și a Pactului Internațional cu privire la Drepturile Economice, Sociale și Culturale

Toate aceste tratate internaționale obligă statele să realizeze dreptul cetățenilor la un venit „satisfăcător” , „decent” care să le asigure un nivel de bunăstare - înțeles în cheia satisfacerii nevoilor de bază – hrană, locuință, îmbrăcăminte și servicii sociale pentru sine și familia sa.

Tratatul	Dreptul la un salariu minim	Cuantumul minim	Nivelul de protecție socială care trebuie asigurată de stat
Declarația Universală a Drepturilor Omului	Articolul 23 (2) „Orice om care muncește are dreptul la o remunerație echitabilă și satisfăcătoare...”	Articolul 23, (2) „...care să-i asigure lui precum și familiei sale o existență conformă cu demnitatea umană și completată, dacă este cazul, cu alte mijloace de protecție socială.”	Articolul 25, (1) „...corespunzător asigurării sănătății sale, bunăstării proprii și a familiei, cuprinzând hrana, îmbrăcăminte, locuința, îngrijirea medicală, precum și serviciile sociale necesare.”
Pactului Internațional cu privire la Drepturile Economice	Articolul 7 „Statele părți la prezentul Pact recunosc dreptul pe care îl are orice persoană de a se bucura de condiții de muncă juste și	Articolul 7 „... a) remunerația care să producă tuturor muncitorilor cel puțin: ii) o existență decentă pentru ei și familia lor,	Articolul 11 „...recunoscând dreptul oricărei persoane la un nivel de trai suficient pentru ea însăși și familia sa, inclusiv hrană, îmbrăcăminte și locuință

	prielnice, care să asigure îndeosebi: a) remunerația care să producă tuturor muncitorilor cel puțin: (i) un salariu echitabil	în conformitate cu dispozițiile prezentului Pact“	suficiente, precum și la o îmbunătățire continuă a condițiilor sale de existență. Statele părți vor lua măsuri potrivite pentru a asigura realizarea acestui drept”
--	--	---	--

Prin Comentariul General nr. 23 din 2016 privind Dreptul la condiții de muncă justă și favorabilă¹, Comitetul ONU pentru Drepturile Economice și Sociale s-a expus pe larg privind interpretarea articolului 7 al Pactului Internațional cu privire la Drepturile Economice, Sociale și Culturale și a stabilit univoc că cuantumul minim al salariului minim nu poate fi mai mic decât unul care ar asigura un trai decent lucrătorilor și familiilor acestora.

„19. Un salariu minim este „suma minimă a remunerației pe care un angajator este obligat să o plătească salariaților pentru munca prestată într-o anumită perioadă, care nu poate fi redusă prin contract colectiv sau printr-un contract individual” [15]. **Acesta oferă un mijloc de a asigura remunerarea pentru un trai decent lucrătorilor și familiilor acestora:**

21. Salariile minime pot fi eficiente numai dacă sunt adecvate obiectivelor stabilite la articolul 7. Salariul minim ar trebui să fie recunoscut în legislație, **fixat cu referire la cerințele unui trai decent** și aplicat în mod consecvent. Elementele care trebuie luate în considerare la stabilirea salariului minim sunt flexibile, deși trebuie să fie sănătoase din punct de vedere tehnic, **inclusiv nivelul general al salariilor din țară, costul vieții**, contribuțiile și prestațiile de asigurări sociale și nivelul de trai relativ. Salariul minim ar putea reprezenta un procent din salariul mediu atât timp cât acest procent este **suficient pentru a asigura un trai decent lucrătorilor și familiilor acestora.**”

¹ General comment No. 23 (2016) on the right to just and favourable conditions of work (article 7 of the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights)
<https://www.refworld.org/docid/5550a0b14.html>

d) Nerespectarea de către statul Republica Moldova a obligației de a stabili cuantumul minim al salariului minim cel puțin la un nivel suficient pentru a asigura salariatului un trai decent pentru sine și familia sa, reprezintă o încălcare a Constituției și a angajamentului luat de Republica Moldova prin ratificarea Pactului Internațional cu privire la Drepturile Economice, Sociale și Culturale

Este adevărat că obligația statului Republica Moldova de a asigura realizarea drepturilor sociale și economice, garantate inclusiv prin ratificarea Pactului Internațional cu privire la Drepturile Economice, Sociale și Culturale este diferită de obligația statului de a asigura protecția și realizarea drepturilor politice. Atât formularea articolului 47 din Constituție, cât și Articolul 2 al Pactului consemnează caracterul de aspirație al acestor drepturi, circumscris realităților economice de moment. Curtea Constituțională s-a expus în acest sens prin poziția exprimată în Hotărârea nr. 9 din 3 martie 1997, conform căreia „statul, urmărind asigurarea unui nivel de trai decent pentru diferitele categorii ale populației, reiese din condițiile economice existente și stabilește mecanisme, care să asigure măsuri de protecție socială reală”.

Totuși, deși drepturile economice, sociale și culturale sunt prin natura lor supuse unei „realizări progresive”, adică realizarea deplină a acestor drepturi poate fi atinsă gradual, fiind condiționată în particular de disponibilitatea resurselor, Comitetul ONU privind drepturile economice, sociale și culturale, a atras atenția în repetate rânduri, inclusiv prin Comentariul General nr. 3 din 14 decembrie 1990², că acest fapt nu poate fi interpretat ca golind obligațiile statului în privința acestei categorii de drepturi de orice conținut. Comitetul explică că „**realizarea progresivă**” **nu absolvă statele** de anumite obligații cu efect imediat, cum ar fi obligația de a nu admite discriminare în asigurarea acestor drepturi sau **de obligația de a asigura „nucleu minim”** (minimum core) **a drepturilor enumerate în Convenție**. Admiterea unei asemenea ipoteze ar goli de conținut prevederile Pactului și l-ar face redundant.

Totodată, prin articolul 2 al Pactului, statele se angajează să acționeze (să întreprindă măsuri, să facă pași - în dependență de traducere)

² CESCR General Comment No. 3: The Nature of States Parties' Obligations (Art. 2, Para. 1, of the Covenant https://www.refworld.org/pdfid/4538838e10.pdf?fbclid=IwAR27YZZNoRYqFsN8GWfc6q-xV3tsiiBSGD2OB5DbainfGBbgiFJt_b7FvQo

pentru asigurarea exercițiului deplin al acestei categorii de drepturi, **utilizând în maximă măsură resursele disponibile pentru realizarea acestora și să o facă cât mai repede și eficient.** Mai mult, Comitetul atrage atenția că măsurile „regresive” ale statelor sunt mai ales problematice, necesitând o justificare deosebită în contextul tuturor drepturilor consfințite în Pact și a utilizării la maxim a resurselor disponibile statului.

Aplicând considerentele de mai sus, prevederile legislative naționale privind realizarea drepturilor economice și sociale și implicit referitoare la cuantumul minim al salariului minim sunt contrare angajamentelor internaționale ale Republicii Moldova în domeniul drepturilor omului și, în consecință, neconstituționale în cazul în care, alternativ: **1) acestea conduc la faptul că statul nu asigură un „nucleu minim” al drepturilor prevăzute de pact, 2) acestea încalcă obligații imediate ale statului, cum ar fi egalitatea și nediscriminarea, 3) acestea nu corespund obligației statului de a acționa în realizarea deplină a drepturilor în cauză folosind la maxim resursele disponibile, 4) acestea reprezintă măsuri regresive nejustificate.**

Un element indispensabil al „nucleului minim de drepturi” garantate de Pact **este dreptul la un cuantum minim al salariului minim** care îi permite salariatului să-și acopere cheltuielile de bază ale sale și ale familiei sale pentru alimentație, locuință, îngrijire medicală. În Comentariul General nr. 3, Comitetul ONU privind Drepturile Economice, Sociale și Culturale, la alineatul 10, punctează „Un stat parte în care oricare număr semnificativ de indivizi este lipsit de produse alimentare esențiale, de asistență medicală primară esențială, de adăpost și locuință de bază sau de cele mai elementare forme de educație **încalcă, prima facie, obligațiile care îi revin în temeiul Pactului.**” În opinia Comitetului, ținând cont de angajamentul statului semnatar de a direcționa în măsura maximă resursele disponibile spre realizarea nucleului minim de drepturi sociale, **acesta nu poate invoca lipsa resurselor drept justificare pentru eșecul de a garanta acest minim, decât dacă poate demonstra că a făcut tot posibilul pentru a le asigura.**

Totodată, Curtea Constituțională în argumentarea hotărârii nr. 27 din 20.12.2011, a confirmat existența unui volum minim de asigurare socială -

minim necesar - care trebuie asigurat inclusiv în condiții de austeritate. Prin articolul 45, Curtea stabilește că Legea Supremă nu garantează un nivel **concret** de asigurare socială, statul având o marjă de discreție în modificarea acestui nivel, inclusiv în sensul reducerii acestuia, dar doar cu titlu de excepție, în cazul lipsei resurselor financiare și **doar până la nivelul minimului necesar**. Respectiv, Curtea recunoaște un nivel minim necesar de asigurare socială garantată de stat, necondiționat de situația economică. În acest sens, Curtea ajunge într-o formă mai puțin elaborată la aceeași concluzie ca și Comitetul ONU privind Drepturile Economice, Sociale și Culturale privind existența unui nucleu minim de drepturi.

În consecință:

- ținând cont de jurisprudența Curții Constituționale și în special de **obligatia imediată** a statului Republica Moldova, în calitate de semnatar al Pactului, de a garanta un nucleu minim de drepturi -
- și având în vedere că un element esențial al nucleului minim este dreptul la un salariu minim în quantum minim suficient pentru ca salariatul să-și acopere cheltuielile sale și ale familiei sale pentru alimentație, locuință, îngrijire medicală,
- prevederea unui quantum al salariului minim sub acest nivel este neconstituțională.
- un quantum sub acest nivel minim poate fi considerat constituțional doar în cazul când cumulativ statul poate demonstra că chiar după direcționarea tuturor resurselor spre realizarea acestui drept, din motive economice obiective, un quantum mai mare nu a putut fi stabilit.

e) Stabilirea quantumului exact al salariului minim care ar satisface prevederile constituționale ale Articolului 47 și obligațiile internaționale ale Republicii Moldova, necesită utilizarea unui indicator statistic precum minimul de existență, aprobat prin Legea nr. 152/2012 cu privire la minimul de existență

Întrebarea fundamentală, derivată din prevederile articolului 47, la care trebuie să răspundă indicatorul statistic este – ce venit minim trebuie să realizeze o persoană pentru a-și putea asigura necesitățile de bază stipulate expres în Constituție – „hrana, îmbrăcămintea, locuința,

îngrijirea medicală, precum și serviciile sociale necesare”. Indicatorul statistic care răspunde la această întrebare este minimul de existență, calculat conform prevederilor Legii nr. 152/2012 cu privire la minimul de existență. Art. 1, alin. (2) al legii stipulează expres că minimul de existență se utilizează printre altele și la „b) argumentarea necesității de modificare a mărimilor salariului minim”. Conform art. 3, alin. (1) „În mărimea minimului de existență se includ: a) mărimea valorică a coșului alimentar; b) cheltuielile pentru procurarea mărfurilor industriale și pentru achitarea serviciilor prestate populației; c) mărimea primelor și a contribuțiilor obligatorii.”

Pornind de la prevederile constituționale discutate anterior și ținând cont de prevederile legale referitoare la scopul calculării minimului de existență și a metodologiei de calcul al acestuia considerăm că – obligația constituțională a statului de a asigura plata unui salariu minim care să satisfacă prevederile articolului 47, poate fi interpretată în sensul obligației statului de a achita un **salariu minim net egal cel puțin egal cu minimul de existență pentru persoanele apte de muncă**.

f) Art. 3, alin. (2), al Legii nr. 1432/2000 privind modul de stabilire și reexaminare a salariului minim, Hotărârea Guvernului nr. 550/2014 privind stabilirea cuantumului salariului minim pe țară și art. 27, alin. (2), al Legii nr. 270/2018 privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar sunt neconstituționale pentru că:

Încalcă obligația constituțională imediată a statului de a garanta „nucleu minim” de drepturi sociale printre care achitarea unui salariu minim net cel puțin egal cu minimul de existență pentru persoanele apte de muncă.

Art. 3, alin. (2), al Legii nr. 1432/2000 privind modul de stabilire și reexaminare a salariului minim este neconstituțional pentru că, contrar garanțiilor stabilite prin articolele 43 și 47 din Constituție și a angajamentelor internaționale ale Republicii Moldova, nu specifică că salariul minim net nu poate fi mai mic decât un nivel care să-i asigure salariatului „sănătatea și bunăstarea, lui și familiei lui, cuprinzând hrana, îmbrăcăminte, locuința, îngrijirea medicală, precum și serviciile sociale necesare”, adică să nu fie mai mic decât nivelul minimului de existență pentru persoanele apte de muncă.

Prevederile art. 3, alin. (2), nici măcar nu specifică că evoluția minimului de existență trebuie să fie unul din factorii de care să țină cont Guvernul la stabilirea salariului minim, deși Legea nr. 152/2012 cu privire la minimul de existență stabilește în mod expres că „Minimul de existență se utilizează la: ... b) argumentarea necesității de modificare a mărimilor salariului minim.”

Prin urmare, prevederile actuale ale Legii privind modul de stabilire și reexaminare a salariului minim, nu respectă nici măcar cerința minimă impusă de Legea privind utilizarea minimului de existență, de a utiliza acest indicator la stabilirea salariului minim, nemaivorbind de norma Constituțională care în opinia noastră, impune statul nu doar să țină cont de minimul de existență drept **unul dintre factori** în procesul de stabilire a salariului minim, ci să utilizeze acest **indicator drept cuantum minim** al salariului minim net.

Hotărârea de Guvern nr. 550/2014 privind stabilirea cuantumului salariului minim pe țară și art. 27, alin. (2), al Legii nr. 270/2018 privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar **stabilesc valori ale salariului minim net sub valoarea minimului de existență pentru persoanele apte de muncă**, încălcând astfel Constituția.

Având în vedere că Legea nr. 152/2012 cu privire la minimul de existență stabilește prin art. 4, alin. (2), că acesta se calculează pentru mai multe grupe socio-demografice considerăm că **salariul minim net** ar trebui raportat la **valoarea minimului de existență al populației apte de muncă**, ori anume pentru această categorie de cetățeni salariul reprezintă venitul de bază. Conform calculelor Biroului Național de Statistică, realizate în baza Regulamentului cu privire la modul de calculare a mărimii minimului de existență aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 285/2013, **valorile minimului de existență** pentru diferite categorii ale populației, **pentru primul semestru al anului 2020**, sunt următoarele:

Tabelul 1. Minimul de existență în semestrul I³

(medii lunare pe o persoană, lei)	
2020	
Total	
Total populație	2.082,7
Populația aptă de muncă	2.235,4
Bărbați în vârstă aptă de muncă	2.412,7
Femei în vârstă aptă de muncă	2.039,6
Pensionari limită de vârstă	1.765,9
Copii inclusiv în vârstă de:	1.994,5
până la 1 an	776,2
1-6 ani	1.739,5
7-17 ani	2.261,5

Valoarea minimului de existență lunar pentru populația aptă de muncă a constituit **2235.4** MDL pentru primul semestru al anului 2020. Acesta este venitul necesar minim pe care trebuie în mediu să-l aibă o persoană aptă de muncă pentru a-și satisface necesitățile minime privind hrana, locuința, îmbrăcămintea și accesul la serviciile sociale și medicale indispensabile. Această valoare **depășește de două ori** cuantumul salariului minim stabilit prin Hotărârea Guvernului nr. 550/2014 care stabilește **salariul minim pe țară în sumă de 1000 de lei**. Totodată, minimul de existență pentru populația aptă de muncă depășește și salariul minim brut garantat în sectorul bugetar, în cuantum de **2200** de lei, stabilit prin art. 27, alin. (2), din Legea nr. 270/2018 privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar. Salariul minim net prevăzut de Legea nr. 270/2018, ținând cont de prevederile legale în vigoare privind impozitul pe venit și contribuțiile sociale și medicale, constituie **2002** lei, cu 10% mai puțin decât minimul de existență pentru populația aptă de muncă. Considerăm că aceste discrepanțe sunt neconstituționale și trebuie remediate.

³ <https://statistica.gov.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=6761>

I. Încalcă obligația constituțională imediată a statului de a acționa în realizarea deplină a drepturilor în cauză folosind la maxim resursele disponibile

Legea bugetului de stat pentru anul 2021 bugetului nr. 258/2020 prevede suficiente cheltuieli neesențiale care ar fi putut fi redirecționate spre majorarea salariului minim în sectorul bugetar prevăzut de Legea nr. 270/2018 și Hotărârea de Guvern nr. 550/2014. Este suficient a identifica o singură asemenea cheltuială pentru a demonstra că statul nu și-a folosit la maxim resursele disponibile pentru a majora măcar și cu 1 leu cuantumurile minime stabilite.

Asemenea exemple ar putea fi cheltuielile de întreținere a reședinței prezidențiale de la Condrîța, costurile de deservire a autoturismelor puse la dispoziția persoanelor cu funcții de conducere, costul florilor livrate zilnic la Guvern etc.⁴

Conform anexei nr. 6, a Legii bugetului de stat pentru anul 2021, au fost prevăzuți 305 mii lei pentru noua pagină web a Serviciului Fiscal de Stat, 8 milioane de lei pentru construcția ambasadei RM în Republica Belarus, 5 milioane de lei pentru Construcția anexei la sediul Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene, str.31 August 1989 nr.80, municipiul Chișinău etc.

II. Acestea reprezintă măsuri regresive nejustificate

Raportul dintre salariul minim prevăzut de Hotărârea de Guvern 550/2014 și minimul de existență pentru populația aptă de muncă a fost într-o continuă descreștere. Dacă în 2014, salariul minim era egal cu 58% din minimul de existență pentru populația aptă de muncă, atunci în 7 ani această pondere s-a redus până la 45%, cu 9 puncte procentuale. Statul în loc să asigure creșterea salariului minim în raport cu minimul de existență a făcut contrariul, ceea ce reprezintă o măsură regresivă nejustificată.

⁴ <https://unimedia.info/ro/news/531ac7e1ed3e58eo/in-2018-guvernul-a-cheltuit-circa-150-de-mii-de-lei-pentru-livrare-de-flori.html>

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Minimul de existență pop. aptă de muncă	1726	1842	1914	1984	2016	2194	2235	2235
Salariu minim HG 2014	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000
Pondere salarului minim în minimul de existență	58%	54%	52%	50%	50%	46%	45%	45%

2. Referitor la neconstituționalitatea stabilirii unor salarii minime diferite pentru aceeași muncă prestată în sectoare diferite ale economiei naționale

a) Principiul salariul egal pentru muncă egală este un principiu constituțional care derivă din prevederile articolului 16 din Constituție în coroborare cu prevederile articolului 23 din Declarația Universală a Drepturilor Omului, ale articolului 7 al Pactului Internațional cu privire la Drepturile Economice, Sociale și Culturale și ale articolului 4, paragraful 3, al Cartei sociale europene

Art. 16 alin. (2) din Constituția Republicii Moldova stabilește că „Toți cetățenii Republicii Moldova sînt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.” Art. 23 alin. (2) din Declarația Universală a Drepturilor Omului stipulează că „Toți oamenii au dreptul, fără nici o discriminare, **la salariu egal pentru muncă egală**”. În aceeași idee se expune și Pactul Internațional cu privire la Drepturile Economice, Sociale și Culturale prin art. 7 litera a) alin. (i) „Statele părți la prezentul Pact recunosc dreptul pe care îl are orice persoană de a se bucura de condiții de muncă juste și prielnice, care să asigure îndeosebi: a) remunerația care să producă tuturor muncitorilor cel puțin: (i) un salariu echitabil și **o remunerație egală pentru o muncă de valoare egală, fără nici o distincție.**” Articolul 4 paragraful 3 al Cartei sociale europene prevede:

Prevederile constituționale și angajamentele internaționale ale Republicii Moldova stabilesc foarte clar că salariul trebuie să fie egal pentru muncă egală.

b) Stabilirea unui salariu minim diferit în funcție de sectorul în care activează angajatul sau sursa de plată a salariului este neconstituțională

Cuantumul salariului minim este determinat dincolo de considerentele legate de protecția socială adecvată a populației de complexitatea muncii prestate și este stabilit, conceptual, pentru munca cel mai puțin complexă. Nu există temei pentru a trata diferit complexitatea sarcinilor standard ale unui muncitor necalificat în sectorul public comparativ cu sectorul real – ori munca lor este egală, la fel de puțin complexă. Persoana de serviciu care lucrează în sectorul public are în linii generale sarcini identice cu persoana de serviciu care activează în sectorul privat. Cuantumul salariului minim afectează în primul rând remunerarea muncilor necalificate, identice în esență ca sarcini indiferent de sectorul economic în care sunt prestate. Stabilirea prin urmare a unui salariu minim diferit în funcție de sectorul în care lucrează angajatul, reprezintă o violare a principiului „salariu egal pentru muncă egală” și este neconstituțională.

3. Discordanța între cuantumul salariului minim în sectorul bugetar stabilit prin prevederile Legii nr. 270/2018 privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar, Hotărârea de Guvern nr. 165/2010 cu privire la cuantumul minim garantat al salariului în sectorul real și Hotărârea de Guvern nr. 550/2014 privind stabilirea cuantumului salariului minim pe țară este neconstituțională

Cadrul legal actual al Republicii Moldova stabilește salarii minime diferite în sectorul bugetar, sectorul real și instituțiile care nu se încadrează în una dintre aceste 2 categorii.

Conform art. 27 alin. (2) al Legii nr. 270/2018, persoanele care activează în sectorul bugetar și sunt implicit plătite din bugetul de stat, beneficiază de un salariu brut de cel puțin 2200 lei.

Cuantumul minim garantat al salariului în sectorul real, pentru anul 2021, conform prevederilor Hotărârii Guvernului nr. 165/2010 constituie 2935 lei.

În același timp, persoanele care nu activează nici în sectorul real și nici nu sunt plătite din bugetul de stat, se pot aștepta la un salariu minim de 1000 de lei conform Hotărârii Guvernului nr. 550/2014.

Pornind de la dreptul cetățenilor de a fi tratați egal în condiții egale, consfințit prin articolul 16 din Constituție și angajamentele internaționale ale statului Republica Moldova care stabilesc principiul „salariu egal, muncă egală”, considerăm că discrepanțele exemplificate mai sus între salariul minim stabilit pentru sectorul real, sectorul bugetar și pentru alte sectoare sunt neconstituționale. Totodată, trebuie menționat că unificarea cuantumurilor salariului minim este o recomandare de bază a Raportului Organizației Internaționale a Muncii privind Reglementările și practicile salariale în Republica Moldova din 2017. Raportul recomandă „O consolidare a legilor și a diferitelor decizii privind salariul minim garantat... Recomandarea ar fi să aveți doar un salariu minim care acoperă atât sectorul bugetar, cât și cel privat.”⁵

V. CERINȚELE AUTORULUI SESIZĂRII

În temeiul celor evocate solicităm

1. Declararea sesizării ca fiind admisibilă;
2. Recunoașterea dreptului constituțional al cetățenilor Republicii Moldova la un salariu minim net egal cel puțin cu minimul de existență pentru persoanele apte de muncă și implicit declararea neconstituționalității articolul 3 alineatul 2 al Legii nr. 1432/2000 privind modul de stabilire și reexaminare a salariului minim, a Hotărârii de Guvern nr. 550/2014 privind stabilirea cuantumului salariului minim pe țară și a articolului 27 alineatul 2 al Legii nr. 270/2018 privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar;
3. Recunoașterea dreptului constituțional al cetățenilor Republicii Moldova la un salariu minim net egal indiferent de sectorul în care activează și implicit declararea neconstituționalității Hotărârii de Guvern nr. 550/2014 privind stabilirea cuantumului salariului minim pe țară, a articolului 27 alineatul 2 al Legii nr. 270/2018 privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar și a Hotărârii de Guvern nr. 165/2010 cu privire la cuantumul minim garantat al salariului în sectorul real;
4. Adresarea către Parlament și Guvern și solicitarea elaborării unei hotărâri de guvern unice privind salariul minim în Republica

⁵ http://www.oit.org/wcmsp5/groups/public/---europe/---ro-geneva/---sro-budapest/documents/publication/wcms_615687.pdf?fbclid=IwARozLagDZtwoqjORQYh83qcJW9T7YzIyCNMhG7VulKHh_MLV9pFIMUy5saI

Moldova, identic pentru toate sectoarele, cel puțin egal cu salariul minim stabilit la moment pentru sectorul real prin Hotărârea de Guvern nr. 165/2010, astfel asigurându-se recunoașterea dreptului constituțional al cetățenilor Republicii Moldova la un salariu minim net egal indiferent de sectorul în care activează și nu mai mic decât minimul de existență pentru persoanele apte de muncă.

Cu respect,

A handwritten signature in black ink, consisting of several overlapping loops and a long horizontal stroke extending to the right.

Dan PERCIUN

Deputat în Parlamentul Republicii Moldova